

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.03.2017, sp. zn. 23 Cdo 1539/2015, ECLI:CZ:NS:2017:23.CDO.1539.2015.1

Číslo: 112/2018

Právní věta: Má-li rozhodnutí o zahájení úpadkového řízení v některém z členských států Evropské unie (s výjimkou Dánska) obdobné účinky jako prohlášení konkursu na majetek dlužníka českým soudem, zkoumá soud ve vztahu k takovému účastníku řízení předpoklady pro přiznání osvobození od soudních poplatků (§ 138 o. s. ř.) stejně, jako kdyby šlo o účastníka řízení, na jehož majetek prohlásil konkurs český soud.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 28.03.2017

Spisová značka: 23 Cdo 1539/2015

Číslo rozhodnutí: 112

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Insolvence, Poplatky soudní

Předpisy: § 10 předpisu č. 91/2012Sb.
§ 138 o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 1. 2015, sp. zn. 14 Cmo 16/2014, a usnesení Městského soudu v Praze ze dne 11. 12. 2013, sp. zn. 81 Cm 72/2013, a věc vrátil Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Praze (dále jen „soud prvního stupně“) usnesením ze dne 11. 12. 2013, č. j. 81 Cm 72/2013-66, rozhodl tak, že žalobci se nepřiznává osvobození od soudních poplatků za řízení vedené pod sp. zn. 81 Cm 72/2013.

2. Soud prvního stupně rozhodoval o žádosti žalobce o osvobození od soudních poplatků s tím, že v insolvenčním řízení vedeném u High Court v L. pod sp. zn. 6678/2008 bylo rozsudkem ze dne 15. 1. 2010 rozhodnuto o tom, že žalobce je insolventní a posléze rozhodnutím ze dne 22. 1. 2010 tamní soud přivolil návrhu na soudní likvidaci žalobce a téhož dne jmenoval likvidátory. Žalobce uvedl, že uvedené insolvenční řízení má mezinárodní přesah a dotýká se majetku na území České republiky a řízení vedených na území České republiky. S odkazem na nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29.

5. 2000, o úpadkovém řízení (dále též jen „Nařízení“), jehož česká verze byla uveřejněna ve Zvláštním vydání úředního věstníku EU (Kapitola 19, Svazek 01, str. 191-208) dne 20. 8. 2004, pak dovodil, že rozhodnutí o soudní likvidaci žalobce se uznává i na území České republiky a má zde stejné účinky jako podle práva státu, který toto řízení zahájil. Likvidátoři žalobce tedy vykonávají jako správci podstaty veškeré pravomoci, a proto se na ně vztahuje i ustanovení § 11 odst. 2 písm. q) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích (a jsou od soudních poplatků osvobozeni). Pro případ, že by soud neaplikoval ustanovení 11 odst. 2 písm. q) zákona o soudních poplatcích, navrhoval žalobce postup dle § 138 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), dle kterého může předseda senátu přiznat účastníkovi zčásti osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka a nejde-li o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva.

3. K odvolání žalobce Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 21. 1. 2015, č. j. 14 Cmo 16/2014-128, potvrdil usnesení soudu prvního stupně.

4. Odvolací soud neshledal důvody pro osvobození žalobce od soudních poplatků ve smyslu § 138 o. s. ř. Mínil, že likvidace (popř. úpadek) sama o sobě nepostačuje, resp. neodůvodňuje přiznání osvobození od poplatku. Dále odvolací soud uvedl, že kromě tvrzeného úpadkového řízení ve Velké Británii žalobce nijak nedoložil své majetkové poměry. Na žalobce, který je zahraniční obchodní společností, nedopadá ustanovení § 11 odst. 2 písm. q) zákona o soudních poplatcích (ve znění účinném do 31. 12. 2013), podle kterého je od soudního poplatku osvobozen insolvenční správce, který žaluje vlastním jménem. V dané věci žaluje společnost, proto není relevantní, zda je v úpadku (uzavřel odvolací soud).

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti usnesení odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jež považuje za přípustné dle ustanovení § 237 o. s. ř., a uplatňuje dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.). Dle dovolatele napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena.

6. Dovolatel s odkazem na Nařízení dovozuje, že rozhodnutí vydané Vrchním soudem v Londýně o soudní likvidaci je rozhodnutím o zahájení úpadkového řízení ve smyslu Nařízení, a proto je toto rozhodnutí na území České republiky třeba uznat a má zde stejné účinky, jaké má dle práva státu, který toto řízení zahájil.

7. Dle dovolatele nebyla v rozhodovací praxi dovolacího soudu doposud řešena otázka, zda s ohledem na čl. 16, 17 a 18 Nařízení je pro prokázání nemajetnosti účastníka řízení pro účely osvobození od soudních poplatků dle § 138 odst. 1 o. s. ř. dostačující, prokáže-li, že je proti němu v jiném členském státě Evropské unie vedeno insolvenční řízení a že je insolventní.

8. První i druhý žalovaní se shodně vyjádřili v tom smyslu, že dovolání není přípustné.

III.

Přípustnost dovolání

9. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno řádně a včas, osobou k tomu oprávněnou a řádně zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř., se zabýval přípustností dovolání.

10. Podle ustanovení § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí

odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla řešena právní otázka, jaký význam má pro žádost účastníka o přiznání osvobození od soudních poplatků podle § 138 o. s. ř. zahájení insolvenčního řízení na majetek tohoto účastníka v jiném členském státě Evropské unie s výjimkou Dánska. Dovolání je též důvodné.

IV. Důvodnost dovolání

Podle čl. 16 odst. 1 Nařízení rozhodnutí o zahájení úpadkového řízení učiněné soudem členského státu, který je příslušný podle článku 3, je uznáváno ve všech ostatních členských státech od okamžiku, kdy nabude účinku ve státě, který řízení zahájil. To platí i v případě, kdy úpadkové řízení nemůže být v jiném členském státě proti dlužníku daného typu zahájeno. Dle čl. 17 odst. 1 Nařízení rozhodnutí o zahájení úpadkového řízení podle čl. 3 odst. 1 má bez dalších formálních náležitostí v kterémkoli jiném členském státě stejné účinky jako podle práva státu, který řízení zahájil, pokud toto nařízení nestanoví jinak a dokud ve výše uvedeném členském státě není zahájeno řízení podle čl. 3 odst. 2.

Podle § 10 zák. č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, cizinci a zahraniční právnické osoby mají za stejných podmínek jako státní občané České republiky a české právnické osoby nárok na osvobození od soudních poplatků a záloh a na ustanovení bezplatného zástupce k ochraně svých zájmů, je-li zaručena vzájemnost. Podmínka zaručení vzájemnosti neplatí pro občany členských států Evropské unie a dalších států tvořících Evropský hospodářský prostor.

11. Z veřejně dostupných informací získaných z obchodního rejstříku Spojeného království (Companies House, dostupný na adrese beta.companieshouse.gov.uk) vyplývá, že vůči žalobci bylo dne 8. 8. 2008 na základě návrhu jeho věřitele, společnosti L. F., zahájeno Vrchním soudem v Londýně (High Court of Justice) pod číslem 6678/2008 řízení ve smyslu § 117 a násl. Insolvenčního zákona (Insolvency Act 1986) o jeho soudní likvidaci z důvodu tvrzeného úpadku.

12. Vrchní soud v Londýně návrhu vyhověl, rozhodl, že žalobce je insolventní ve smyslu příslušných předpisů Spojeného království (zejména výše uvedeného Insolvenčního zákona z roku 1986) a dne 22. 1. 2010 vydal rozhodnutí, kterým přivolil návrhu na jeho soudní likvidaci (bod 3. v orig. znění: „It is ordered that [...] GBI Investments Limited be wound-up by this Court under the provision of the Insolvency Act 1986“).

13. Z pohledu aplikace Nařízení na uvedené soudní řízení je v této souvislosti rozhodující, že podle čl. 1 odst. 1 se toto nařízení vztahuje na kolektivní úpadková řízení, která zahrnují částečné nebo úplné zabavení majetku dlužníka a jmenování správce podstaty. Podle čl. 2 písm. a) je přitom třeba za „úpadková řízení“ považovat kolektivní řízení vyjmenovaná v jeho příloze A), mezi nimiž se nachází i „winding-up by or subject to the supervision of the court“.

14. Při posouzení, zda je řízení, které je vůči žalobci vedeno ve Spojeném království, skutečně posledně uvedeným řízením ve smyslu přílohy A) Nařízení, nelze než dospět k jednoznačně kladnému

závěru. Ostatně již samotné odůvodnění rozhodnutí Vrchního soudu v Londýně ze dne 22. 1. 2010, kterým bylo rozhodnuto o likvidaci žalobce, na str. 1 deklaruje, že předmětem řízení před uvedeným soudem je posouzení úpadku žalobce. Sděluje, že rozhodnutí bylo vydáno v řízení, které spadá do působnosti Nařízení a že představuje tzv. hlavní úpadkové řízení ve smyslu jeho čl. 3. Jinými slovy, stav daného řízení odpovídá dle Nařízení povaze konkursu dle domácího právního řádu.

15. Článek 16 odst. 1 první pododstavec Nařízení musí být přitom vykládán v tom smyslu, že za rozhodnutí o zahájení úpadkového řízení ve smyslu tohoto ustanovení se považuje rozhodnutí vydané soudem členského státu, ke kterému byl za tímto účelem podán návrh na zahájení řízení uvedeného v příloze A téhož nařízení, vycházející z úpadku dlužníka, jestliže toto rozhodnutí zahrnuje zbavení dlužníka práva nakládat se svým majetkem a jmenování správce podstaty uvedeného v příloze C daného nařízení. Toto zbavení práva nakládat s majetkem znamená, že dlužník pozbude oprávnění vykonávat správu svého majetku. Srov. rozsudek Soudního dvora EU (velkého senátu) ze dne 2. 5. 2006, Eurofood IFSC Ltd. (C-341-04).

16. Má-li rozhodnutí o zahájení úpadkového řízení v některém z členských států Evropské unie (s výjimkou Dánska) obdobné účinky jako prohlášení konkursu na majetek dlužníka českým soudem, zkoumá soud ve vztahu k takovému účastníku řízení předpoklady pro přiznání osvobození od soudních poplatků (§ 138 o. s. ř.) stejně, jako kdyby šlo o účastníka řízení, na jehož majetek prohlásil konkurs český soud.

17. Odvolací soud se však dosud tímto posouzením předpokladů žalobce pro osvobození od soudních poplatků podle § 138 o. s. ř. nezabýval. Jeho právní posouzení je proto neúplné, tudíž nesprávné.

18. S ohledem na výše uvedené Nejvyšší soud usnesení odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) zrušil. Protože důvody, pro něž bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, bylo zrušeno i jeho rozhodnutí a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

19. Nejvyšší soud upozorňuje [vzhledem k tomu, že odvolací soud se vyjadřoval i k aplikaci § 11 odst. 2 písm. q) zákona o soudních poplatcích (ve znění účinném do 31. 12. 2013)], že pro závěr, zda lze žalobci přiznat osvobození od soudních poplatků podle ustanovení § 138 odst. 1 o. s. ř., jsou úvahy o tom, zda žalobce je v projednávané věci ex lege osvobozen od soudních poplatků podle ustanovení § 11 odst. 2 zákona o soudních poplatcích (v rozhodném znění), právně bezcenné (bezvýznamné); srov. shodně např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 8. 2015, sp. zn. [21 Cdo 73/2015](#), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2015, sen. zn. [29 ICdo 88/2015](#) nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2015, sen. zn. [29 ICdo 35/2015](#) (usnesení jsou dostupná na webových stránkách Nejvyššího soudu).